

APSTIPRINĀTS
Senāta 2012. gada 29. oktobra sēdē,
protokollēmums Nr. 563

**Rīgas Tehniskās universitātes Intelektuālā īpašuma tiesību
pārvaldības un izmantošanas politika**

Rīga, 2012

I Vispārīgie noteikumi

1. Rīgas Tehniskā universitāte (turpmāk – Universitāte) kā valsts dibināta augstskola, dalot atbildību par izglītības un zinātnes attīstību Latvijā, atbalsta un veicina Studējošo un Darbinieku iesaistīšanos intelektuālā īpašuma radīšanā, kā arī iesaistīšanos projektos ar sadarbības partneriem.
2. Universitātes Intelektuālā īpašuma tiesību pārvaldības un izmantošanas politikas mērķis ir nodrošināt intelektuālā īpašuma radīšanu, tā tiesisko aizsardzību un efektīvu izmantošanu Rīgas Tehniskās universitātes, tās darbinieku, studējošo un visas sabiedrības interesēs.
3. Politika nosaka vispārējas Universitātes nostādnes un priekšnoteikumus intelektuālā īpašuma radīšanai un izmantošanai Universitātē, iekļaujot motivējošu ienākumu sadales mehānismu starp tā izstrādātājiem un Universitāti.
4. Politika nosaka, ka Universitāte, ievērojot vienlīdzības principu, veicina sadarbību ar komersantiem un citām sadarbības iestādēm, izmantojot zināšanu un tehnoloģiju pārneses mehānismus.
5. Universitāte aizsargā tās īpašumā esošos izgudrojumus, ja pēc šīs politikas 41.punktā noteikto vērtēšanas kritēriju izvērtējuma, intelektuālais īpašums ir atzīstams par Universitātei izdevīgu, ja vien noslēgtie līgumi neparedz citādi.
6. Universitāte atbildīgi un racionāli īsteno savas mantiskās tiesības uz tai piederošo intelektuālo īpašumu vai tā daļu, ievērojot spēkā esošos normatīvos aktus, tajā skaitā personu Patentu likumā un Autortiesību likumā noteiktās autora personiskās tiesības.
7. Universitāte cenšas panākt kompromisu ar Intelektuālā īpašuma mantisko (-ajiem) īpašnieku (-iem) par tā komercializāciju, ņemot vērā visu iesaistīto pušu intereses.

II Lietotie termini

8. Šajā dokumentā termini lietoti šādā nozīmē:
  - 8.1. Politika - Intelektuālā īpašuma tiesību pārvaldības un izmantošanas politika;
  - 8.2. Autora personiskās tiesības – Patentu likumā un Autortiesību likumā minētās autora neatsavināmās tiesības tajā skaitā, bet ne tikai uz autorību (tiesības tikt atzītam par autoru, vārdu (vārda/pseidonīma norādīšana vai anonimitāte) utt.
  - 8.3. Autora mantiskās tiesības - normatīvajos aktos noteiktās izņēmuma tiesības tajā skaitā, bet ne tikai atsavināt, publicēt intelektuālo īpašumu utt.
  - 8.4. Intelektuālais īpašums – izgudrojums, autortiesību objekts, atvasinātais darbs, preču zīme, dizainparaugs vai zinātība (know-how).
  - 8.5. Izgudrojums – jauna ierīce, paņēmieni, viela, vielu kompozīcija vai bioloģisks materiāls, kuram atbilstoši Patentu likumā noteiktajam ir izgudrojuma līmenis un kurš ir rūpnieciski izmantojams. Par izgudrojumu nav uzskatāmi atklājumi, zinātniskās teorijas, matemātiskās

metodes, estētiskie risinājumi, plāni, intelektuālas darbības, komercdarbības vai spēļu noteikumi un paņēmieni, kā arī datorprogrammas un informācijas sniegšanas paņēmieni.

9. Autortiesību objekti neatkarīgi no izpausmes formas, veida (t.i. papīra vai elektroniskā veidā utt.) un vērtības ir Autortiesību likumā minētie objekti, tajā skaitā, bet ne tikai:

- literārie darbi (tajā skaitā, bet ne tikai studiju darbi, grāmatas, brošūras, runas, datorprogrammas, mācību un metodiskie materiāli, lekcijas, aicinājumi, ziņojumi un citi līdzīga veida darbi);

- celtnu, būvju, arhitektūras darbu skices, meti, projekti un celtnu un būvju risinājumi, citi arhitektūras darinājumi un citi Autortiesību likumā noteiktie autortiesību objekti.

10. Atvasinātie darbi, neatkarīgi no izpausmes formas, veida (t.i. papīra vai elektroniskā veidā utt.) un vērtības ir:

1) tulkojumi un apdares, pārstrādāti darbi (tajā skaitā, bet ne tikai mācību materiāli, konspekti, metodiskie materiāli), anotācijas, referāti, kopsavilkumi, apskati, muzikāli aranžējumi, ekranizācijas un dramatisējumi un tamlīdzīgi darbi izmantošanai galvenokārt studiju vai mūžizglītības vai tālākas izglītības vai darba vajadzībām;

2) darbu krājumi (enciklopēdijas, antoloģijas, atlanti un tamlīdzīgi darbu krājumi), kā arī datu bāzes un citi salikti darbi, kas materiālu atlases vai izkārtojuma ziņā ir jaunrades rezultāts un ir paredzēts izmantošanai galvenokārt studiju vai mūžizglītības vai tālākas izglītības vai darba vajadzībām.

11. Zinātība (know-how) - zinātniski tehniskas, komerciālas, organizatoriskas zināšanas vai informācija. Tā var saturēt komercnoslēpumus, nepatentētu tehnoloģisko procesu aprakstus vai citādu plašākai sabiedrībai vēl nepieejamu informāciju.

12. Komerciālais potenciāls –intelektuālā īpašuma peļņas gūšanas potenciāls.

13. Darbinieks – fiziska persona, kura atbilstoši Darba likumam ir noslēgusi darba līgumu ar Universitāti vai izmanto Universitātes resursus, vai arī persona, kura ar Universitāti ir noslēgusi civiltiesisku līgumu (piemēram, uzņēmuma līgumu u.c. līgumu) par kāda ar Intelektuālo īpašumu saistīta projekta izstrādi vai īstenošanu vai izmanto Universitātes resursus.

14. Sadarbības partneris - fiziska vai juridiska persona, izņemot Universitāti (tās komercsabiedrības, zinātniskie institūti u.c.), Studējošos un Darbiniekus.

15. Studējošais - Universitātes studiju programmā imatrikulētā persona.

16. Komercializācijas līgums – līgums starp Universitāti un Darbinieku vai Sadarbības partneri par Intelektuālā īpašuma saimniecisku izmantošanu.

17. Komisija – ar rektora rīkojumu izveidota Universitātes intelektuālā īpašuma pārvaldības komisija.

18. Vienlīdzības princips - pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde pieņem vienādus lēmumus neatkarīgi no procesa dalībnieku dzimuma, vecuma, rases,

ādas krāsas, valodas, reliģiskās pārliecības, politiskajiem vai citiem uzskatiem, sociālās izcelšanās, tautības, izglītības, sociālā un mantiskā stāvokļa, nodarbošanās veida un citiem apstākļiem.

III Politikas piemērošana

19. Intelektuālā īpašuma izmantošana tiek īstenota saskaņā ar Patentu likumu, Autortiesību likumu, Dizainparauga likumu, likumu „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”, Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likumu, Augu šķirņu aizsardzības likumu, Zinātniskās darbības likumu, Augstskolu likumu un citiem Latvijas Republikā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, kā arī Latvijai saistošajām starptautiskos nolīgumos reglamentētajām normām par intelektuālo īpašumu.

20. Intelektuālā īpašuma jautājumi, kuri nav noteikti šajā Politikā, tiek risināti atbilstoši spēkā esošajām normatīvo aktu prasībām.

21. Politika attiecas uz Darbiniekiem, Studējošajiem un Sadarbības partneriem.

IV Tiesības uz Intelektuālo īpašumu

22. Universitātei ir primārās mantiskās tiesības uz Intelektuālo īpašumu (8.4.apakšpunkts), ko ir radījis Darbinieks vai Studējošais, ja vien spēkā esošajos tiesību aktos, vienošanās ar Darbiniekiem vai Studējošajiem vai arī līgumos ar Sadarbības partneriem nav noteikts citādi.

23. Mantiskās tiesības uz Studējošā radīto intelektuālo īpašumu pieder Universitātei, ja intelektuālā īpašuma radīšanas procesā ir tikuši izmantoti Universitātes resursi, ja vien rakstveida vienošanās nav paredzēts citādi.

24. Ja Intelektuālā īpašuma radīšanas procesā tika/tiek izmantoti ar Universitāti nesaistītu fizisko vai juridisko personu, ar kurām Universitāte nav noslēgusi vienošanos, resursi, (tajā skaitā, bet ne tikai, sponsorēšana, informācijas ieguve un apstrāde) vienlaikus ar Universitātes resursiem, mantiskās tiesības uz šādu radīto intelektuālo īpašumu tiek sadalītas proporcionāli izmantoto resursu vērtībai, par ko noslēdzama atsevišķa daudzpusēja rakstveida vienošanās, iekļaujot tajā tostarp konfidencialitātes noteikumus.

25. Par Universitātes resursiem ir uzskatāmas, tajā skaitā, bet ne tikai: laboratorijas, bibliotēkas, datubāzes, aprīkojums, materiāli, programmatūra, naudas līdzekļi (arī stipendija), Universitātes apmaksāts Darbinieka vai uz civiltiesiska līguma pamata darbojošās personas ieguldītais darbs utt.

26. Studējošais vai Darbinieks pirms Intelektuālā īpašuma radīšanas uzsākšanas, tā radīšanas brīdī vai pēc tam var noslēgt vienošanos ar Universitāti par radītā intelektuālā īpašuma paziņošanas kārtību, mantisko tiesību uz intelektuālo īpašuma sadali un/vai tā izmantošanu.

27. Universitātei šīs Politikas ietvaros ir tiesības pilnā apmērā vai daļēji atteikties no tiesībām uz Intelektuālo īpašumu. Šajā gadījumā Darbinieks vai Studējošais ir tiesīgs to komercializēt, sadarbojoties ar Universitāti vai patstāvīgi.

28. Ja Intelektuālais īpašums ir radies sadarbībā ar Sadarbības partneriem, tiesības uz Intelektuālo īpašumu sadalās proporcionāli katras konkrētas institūcijas puses ieguldījumam

Intelektuālā īpašuma radīšanā vai arī atbilstoši savstarpēji noslēgtajā līgumā paredzētajai kārtībai. Šajā gadījumā starp iesaistītajām pusēm tiek slēgts Komerzializācijas līgums, iekļaujot tajā tostarp konfidencialitātes noteikumus.

V Atvasinātie darbi

29. Universitātei ir primārās mantiskās tiesības uz atvasinātajiem darbiem (10.apakšpunkts), ko rada vai ir radījis Darbinieks vai Studējošais, ja vien spēkā esošajos tiesību aktos, vienošanās ar Darbiniekiem vai Studējošajiem nav paredzēts citādi.

30. Izstrādājot atvasināto darbu, Darbinieka un Studējošā pienākums ir ievērot oriģināldarbu autoru tiesības, kas ir noteiktas normatīvajos aktos (piemēram, oriģināldarba autora atļaujas saņemšana tā tulkošanai, izdošanai, publiskošanai u.tml.).

31. Studentiem un Darbiniekiem, ievērojot Autortiesību likumā noteikto, un, obligāti norādot izmantotā darba nosaukumu un autora vārdu, bez autora piekrišanas un bez atlīdzības ir tiesības izziņotus vai publicētus darbus vai to fragmentus izmantot izglītības standartiem atbilstošās mācību grāmatās, radio un televīzijas raidījumos, audiovizuālos darbos, vizuālos uzskates līdzekļos un tamlīdzīgi, kas tiek speciāli radīti un izmantoti izglītības un pētniecības iestādēs nepastarpinātā mācību un pētniecības procesā to darbības mērķim atbilstošā apjomā nekomerciālos nolūkos.

32. Universitāte ir tiesīga izmantot tai piederošos atvasinātos darbus pēc saviem ieskatiem (tajā skaitā, bet ne tikai publicēt, ievietot Universitātes elektroniskajās datu bāzēs), ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības.

33. Universitāte īsteno atvasināto darbu aizsardzību neatkarīgi no tā, vai uz darbiem, no kuriem tie atvasināti vai kuri iekļauti tajos, ir attiecināma autortiesību aizsardzība.

VI Paziņošana par Intelektuālo īpašumu un tā novērtēšana

34. Atbildīgā Universitātes struktūrvienība par Politikas īstenošanu ir Zinātņu prorektora dienests.

35. Darbinieks vai Studējošais par radīto intelektuālo īpašumu Universitātei paziņo divu nedēļu laikā no tā radīšanas brīža, iesniedzot Zinātņu prorektoram iesniegumu (Politikas pielikums), izņemot gadījumu, ja ir noslēgta Politikas 10.punktā noteiktā vienošanās vai līgumi ar Sadarbības partneriem nenosaka citādi.

36. Darbinieks vai Studējošais ir tiesīgs neziņot Politikas 35.punktā noteiktajā kārtībā par šādu Intelektuālā īpašuma objektu radīšanu, ja tiem nav būtiska komerciāla potenciāla:

36.1.literārie darbi (tajā skaitā, bet ne tikai studiju darbi, grāmatas, brošūras, runas, datorprogrammas, mācību un metodiskie materiāli, lekcijas, aicinājumi, ziņojumi, sprediķi un citi līdzīga veida darbi);

36.2. celtnu, būvju, arhitektūras darbu skices, meti, projekti un celtnu un būvju risinājumi, citi arhitektūras darinājumi un citi Autortiesību likumā noteiktie autortiesību objekti.

36.3. atvasinātie darbi.

37. Studējošā un Darbinieka pienākums ir darīt zināmu 37.1. un 37.2. apakšpunktā noteiktajām personām par intelektuālā īpašuma radīšanu. Lēmumu par to, vai radītajam intelektuālajam īpašumam ir būtisks komerciāls potenciāls, atbilstoši Politikas 35.punktam, pieņem un par to ziņo Zinātņu prorektoram:

37.1. attiecībā uz Studējošā radīto intelektuālo īpašumu – persona, kura koordinē Studējošā darbību, kas saistīta ar konkrēta intelektuālā īpašuma radīšanu;

37.2. attiecībā uz Darbinieka radīto intelektuālo īpašumu - struktūrvienības, kurā Darbinieks veic darba tiesiskos pienākumus, vadītājs vai arī persona, kura ir atbildīga par Darbinieka darba pieņemšanu.

38. Gadījumā, ja 37.1. un 37.2. apakšpunktā minētajām personām rodas šaubas, vai 35.punktā noteiktajam intelektuālajam īpašumam ir komerciālais potenciāls, tās ir tiesīgas lūgt Zinātņu prorektora viedokli.

39. Zinātņu prorektora dienests īsteno Darbinieka iesnieguma virzību uz izskatīšanu Komisijā, kā arī veic nepieciešamās darbības ar iesniegumu saistīto dokumentu pieprasīšanai un iegūšanai. Komisija sagatavo un iesniedz rektoram visu nepieciešamo informāciju lēmuma par Universitātes mantiskajām tiesībām pieņemšanai.

40. Kārtību, kādā notiek Darbinieka vai Studējošā iesnieguma izskatīšana un virzība, kā arī lēmuma par Universitātes mantiskajām tiesībām pieņemšana, nosaka Universitātes rektora apstiprināts iekšējais normatīvais akts.

41. Pieņemot lēmumu par intelektuālo īpašumu tiek vērtēts:

41.1. tā komerciālais potenciāls;

41.2. tā komercializācijai un uzturēšanai nepieciešamo resursu apjoms;

41.3. tā pielietojuma mērķis;

41.4. izgudrojuma patentspēja.

42. Lēmumu par Universitātes mantiskajām tiesībām attiecībā uz Darbinieka vai Studējošā radīto intelektuālo īpašumu pieņem rektors ne vēlāk kā 90 dienas no Darbinieka vai Studējošā iesnieguma iesniegšanas dienas, ja vien savstarpēji noslēgtajos līgumos vai vienošanās nav noteikts citādi.

VII Ienākumu sadale no intelektuālā īpašuma izmantošanas

43. Ienākumu sadale no intelektuālā īpašuma izmantošanas tiek veikta saskaņā ar Politikas 45.punktu, ja vien noslēgtajās vienošanās starp Universitāti un Darbinieku vai Studējošo nav noteikts citādi.

44. Starp pusēm dalāmo ienākumu apmērs tiek aprēķināts, atņemot no ienākumiem izdevumus, kuri ir nepieciešami intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšana.

45.Studējošā, Darbinieka un Universitātes ienākumu daļa par attiecīgo finanšu gadu tiek aprēķināta, izmantojot šādu procentuālu sadalījumu:

Ienākumi no Intelektuālā īpašuma, EUR	Darbinieks/Studējošais	Universitāte
Līdz 70 000	70%	30%
No 70 001 līdz 700 000	50%	50%
Virš 700 000	30%	70%

46. Ja tiesības uz intelektuālo īpašumu ir nostiprinātas starp Universitāti un Sadarbības partneri, tad par ienākumu sadali tiek slēgts Politikas 16.punktā minētais Komercializācijas līgums.

47. Līdz Politikas 42.punktā minētā rektora lēmuma pieņemšanai un vienošanās vai līguma, iekļaujot tajā konfidencialitātes noteikumus, parakstīšanas, Darbinieka vai Studējošā pienākums ir rūpēties par ar intelektuālo īpašumu saistītās informācijas neizpaušanu, ja vien noslēgtajā rakstveida līgumā vai vienošanās nav noteikts citādi.

VIII Noslēguma noteikumi

48. Domstarpības, kuras ir saistītas ar Intelektuālo īpašumu un tā izmantošanu, tiek risinātas pārrunu ceļā. Ja pārrunu ceļā starp pusēm vienošanos panākt nav iespējams, visi strīdi un domstarpības ir risināmas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā

49. Universitātes rektors ir tiesīgs pieņemt lēmumu par konkrēta strīda risināšanas uzsākšanu tiesvedības kārtībā.